

Explaining of Sexual Dissatisfaction in Dual Career Couples: a Phenomenological Study

Dargahi Sh¹, Sadri Damirchi E*¹, Ghamari kivi H¹, Rezaei Sharif A¹, Nazari A²

1. Department of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

2. Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Shahroud University of Medical Sciences, Semnan, Iran

* *Corresponding author.* Tel: 09144818022, E-mail: e.sadri@uma.ac.ir

Received: Nov 2, 2020 Accepted: Feb 10, 2021

ABSTRACT

Background & objectives: Today, the number of dual career couples is increasingly prevalent around the world. This lifestyle, despite the increase in the level of economic well-being, has caused marital problems due to pressures, role conflicts and the nature of their lives. Therefore, the present study aimed to explain the sexual dissatisfaction based on the lived experiences of working couples.

Methods: The present study was a qualitative study with an interpretive phenomenological approach conducted with the participation of 13 working couples. Participants were purposefully selected from those referred to Ardabil counseling centers according to the inclusion criteria. Prior to the interview, the study participants, after signing the informed consent form, responded to the Larson Sexual Satisfaction Scale for initial evaluation and entry into the study. Data were collected using semi-structured interviews and coded, categorized and analyzed using the thematic analysis method of Depoy and Gitlin (1993).

Results: Based on the answers of the participants in the study, the themes of experiences related to sexual dissatisfaction of dual career couples were categorized in 2 main themes of “unfavorable sexual and marital relations” and “difficulty in sexual assertiveness” and 7 sub-themes and 19 categories.

Conclusion: Based on the findings of the present study, the sexual dissatisfaction of dual career couples has sexual, functional and marital dimensions. The findings of the present study can be used in the field of pathology, prevention and treatment of marital and sexual problems of working couples in private counseling centers and organizations.

Keywords: Sexual Dissatisfaction, Dual Career Couples, Phenomenology

تبیین نارضایتی جنسی در زوجین شاغل: یک مطالعه پدیدارشناسی

شهریار درگاهی^۱، اسماعیل صدری دمیرچی^{۱*}، حسین قمری کیوی^۱، علی رضایی شریف^۱، علی محمد نظری^۲

۱. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

۲. گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، سمنان، ایران

* نویسنده مسئول: تلفن: ۰۹۱۴۴۸۱۸۰۲۲ ایمیل: e.sadri@uma.ac.ir

چکیده

زمینه و هدف: امروزه زوجین شاغل در سراسر جهان به طور فزاینده ای شیوع یافته است. این سبک زندگی علی رغم افزایش سطح رفاه اقتصادی، بخاطر فشارها، تعارضات نقشی و ماهیت زندگی، مشکلات زناشویی را برای آنها در پی داشته است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف تبیین نارضایتی جنسی در زوجین شاغل انجام گرفت.

روش کار: پژوهش حاضر یک مطالعه کیفی با رویکرد پدیدارشناسی تفسیری بود که با مشارکت ۱۳ زوج شاغل انجام شد. شرکت کنندگان به صورت هدفمند و با توجه به معیارهای ورودی، از بین مراجعه کنندگان به مراکز مشاوره اردبیل انتخاب و قبل از آغاز مصاحبه، ضمن امضای فرم رضایت آگاهانه شرکت در پژوهش، به مقیاس رضایت جنسی لارسون جهت ارزیابی اولیه و ورود به پژوهش پاسخ دادند. داده ها با استفاده از مصاحبه های نیمه ساختار جمع آوری و با شیوه تحلیل مضمون نسخه دپوی و گیتلین (۱۹۹۳) کدگذاری، دسته بندی و تحلیل شدند.

یافته ها: بر اساس پاسخ های شرکت کنندگان در پژوهش، مضامین مرتبط با نارضایتی جنسی زوجین شاغل در ۲ مضمون اصلی «رابطه جنسی و زناشویی نامطلوب» و «مشکل در احقاق جنسی»، ۷ مضمون فرعی و ۱۹ مقوله طبقه بندی شد.

نتیجه گیری: بر اساس تجارب زیسته زوجین شاغل، نارضایتی جنسی دارای مضامین جنسی و زناشویی می باشد. یافته های پژوهش حاضر را می توان در زمینه آسیب شناسی، پیشگیری و درمان مشکلات زناشویی و جنسی زوجین شاغل در مراکز مشاوره خصوصی و سازمان ها به کار بست.

واژه های کلیدی: نارضایتی جنسی، زوجین شاغل، پدیدارشناسی

دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۱۲ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۲

مقدمه

وضعیت بهتری قرار دارند و نگرانی های کمتری را در مسائل مادی تجربه می کنند، اما در زندگی آنها انواعی از تعارضات کار- خانواده وجود دارد که تنیدگی های شغلی، فشار کاری زیاد، تعارض نقش ها، مشکلات مربوط به مراقبت از کودک و نیازهای شخصی از جمله آنها است (۳). این تعارضات، کیفیت تعاملات زندگی روزمره در این نوع ازدواج ها را با چالشی جدید مواجه می کند (۴). یکی از علل این تعارضات، ابهام در نقش های جنسیتی و ضعیف شدن

در اغلب کشورها سبک زندگی از خانواده های با یک نان آور به سمت خانواده های با دو نفر نان آور یا دو شاغل تغییر کرده است، به گونه ای که زوجین شاغل^۱ اغلب زوجین را تشکیل می دهند (۱). مطالعات نشان می دهد که میل زنان برای به دست آوردن مشاغل با مسئولیت پذیری زیاد نسبت به مردان بیشتر است (۲). اگرچه زوجین شاغل از نظر سطح رفاه اقتصادی در

^۱ Dual Career Couples

آن می‌باشد (۵). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که علاوه بر تغییرات در نقش جنسیتی، فشار کاری یکی از نیرومندترین عوامل اثرگذار بر کیفیت زندگی و رضایت زناشویی زوجین شاغل می‌باشد (۶،۷).

در زوجین شاغل نوعی تعارض بین نقشی که در آن نقش‌های کاری با نقش فرد در خانواده تداخل می‌کند، دیده می‌شود (۸). به طوری که نتایج مطالعه شیمازو^۱ نشان می‌دهد که کار و اعتیاد به کار زن‌ها بیش از اعتیاد به کار مردها می‌تواند تعارض کار- خانواده را ایجاد کند (۹). نتایج مطالعات انجام شده در این حوزه حاکی از آن است که تعارض کار- خانواده موجود در زندگی زوج‌های شاغل با طیف وسیعی از پیامدهای منفی نظیر کاهش در رضایت زناشویی و لذت بردن از لحظات زندگی در ارتباط است (۱۰،۱۱).

نارضایتی جنسی زوجین به ادراک نارضایتی بخش زوجین از زندگی جنسی اشاره دارد. نارضایتی جنسی، متغیری است که از عملکرد و لذت جنسی قابل تفکیک بوده و فراتر از آن می‌باشد. به طوری که زوجی می‌تواند عملکرد جنسی خوبی در هر یک از مراحل پاسخ جنسی اعم از تمایل، تحریک و ارگاسم داشته باشد و لذت جنسی ناشی از عملکرد جنسی را تجربه کند، اما نتواند رضایت جنسی که ناشی از ارتباط جنسی و زناشویی مناسب بوده و ابعاد گسترده‌تری دارد را کسب کند (۱۲-۱۴). رضایت و نارضایتی جنسی می‌تواند تحت تاثیر تحویلات، اشتغال، تعارض کار- خانواده، مشکل در روابط زن و شوهری، عوامل کارکردی، رضایت یا تعارضات زناشویی، تعارض در هویت و نقش جنسیتی باشد (۱۵). مطالعات نشان دادند زوجین شاغل به لحاظ فرسودگی زناشویی، تعارضات زناشویی، مشکل در ازدواج و مشکلات روانی بیشتری را گزارش کرده و اشتغال آن‌ها ارتباط مهمی با مشکلات زناشویی داشته است (۶، ۱۶-۱۸). برخی از پژوهش‌ها نیز، جنبه‌های مثبت زوج‌های شاغل را در ابعاد مختلف نشان دادند (۱۹،۲۰). گل‌پرور و همکاران

در یک پژوهش کیفی روی زوجین ایرانی بر آمادگی ذهنی و عملی (دانش و اطلاعات جنسی و جسمی)، تنوع در موقعیت‌ها، تصورات ذهنی، پیامدهای عاطفی رابطه جنسی، روابط خانوادگی مثبت، برآورده ساختن نیازهای غیرجنسی، ارزیابی مثبت فرد از خود و ارزش‌های شناختی فرد و عناصر محیطی مناسب در رابطه جنسی به عنوان عوامل موثر بر رضایت جنسی زوجین تاکید کردند و موانع عاطفی (اجتناب عاطفی)، شناختی، محیطی (فرزندان، موقعیت مکانی و خانوادگی) و رفتاری (وسواس) و نیز ناسازگار با واقعیت (تماشای فیلم پورن، ناتوانی در ابراز تمایل جنسی، عدم توانایی مخالفت زن با برقراری رابطه زمانی که آمادگی ندارد، درخواست پول برای تماس جنسی توسط همسر) را به عنوان عوامل موثر بر نارضایتی جنسی زوجین مطرح نمودند (۲۱).

با توجه به روند رو به رشد زوجین شاغل در ایران و ضد و نقیض بودن نتایج مطالعات کمی صورت گرفته (۲۰-۱۷) و با عنایت به اهمیت بافت و فرهنگ در مشکلات زوجین به ویژه مشکلات جنسی و زناشویی، شناسایی عوامل موثر بر نارضایتی جنسی زوجین بخصوص زوجین شاغل بایستی مبتنی بر تجارب زیسته آنها در فرهنگی خاص باشد که تاکنون هیچ پژوهش کیفی که بتواند به بررسی عوامل موثر بر رضایت یا نارضایتی جنسی زوجین شاغل که به تجربه زیسته آنها بپردازد مشاهده نشده بود. لذا این پژوهش با هدف تبیین نارضایتی جنسی زوجین شاغل از روی تجارب زیسته آنها انجام شد.

روش کار

در این مطالعه به منظور شناسایی عوامل موثر بر نارضایتی جنسی زوجین شاغل به بررسی تجارب زندگی مشترک زوجین شاغل ناراضی از زندگی جنسی و زناشویی پرداخته شد که برای دستیابی به این هدف از روش پدیدارشناسی تفسیری استفاده گردید. جامعه پژوهش شامل زوجین شاغل ناراضی از رابطه

¹ Shimazu

جنسی بود که در بازه زمانی سال ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۹ به مراکز مشاوره شهر اردبیل مراجعه کردند. از روش نمونه گیری هدفمند و گلوله برفی برای انتخاب مشارکت کنندگان استفاده شد. ملاک ورود به پژوهش شامل درک از نارضایتی جنسی، کسب نمره پایین‌تر از میانگین (بین ۲۵-۴۱) در مقیاس رضایت جنسی لارسون، گذشتن حداقل ۲ سال از زندگی مشترک شرکت کنندگان، داشتن حداقل ۱ فرزند، اشتغال زوجین در مراکز و نهادهای دولتی و خصوصی به صورت تمام وقت، عدم ابتلا به سوءمصرف مواد و الکل و عدم دریافت داروهای روانپزشکی و اختلال روانشناختی (افسردگی، اضطراب، وسواس، اختلال جنسی) و بیماری جسمانی (مانند اعتیاد و اختلال فیزیولوژیکی جنسی)، عدم مراجعه به دادگاه برای طلاق در زمان اجرای پژوهش، عدم تشخیص اختلالات جنسی در هر یک از زوجین، عدم سابقه خیانت زناشویی آشکار شده برای زوجین و داشتن مشکلات مالی بودند.

نحوه انجام کار به این صورت بود که پژوهشگر از طریق اعلام فراخوان در فضای مجازی جهت مراجعه زوجین به یکی از مراکز مشاوره و اطلاع‌رسانی حضوری در مراکز مشاوره سطح شهر اردبیل که مراجعان با مشکلات جنسی را جهت انجام پژوهش معرفی کنند، به شرکت کنندگان در مطالعه دسترسی پیدا کرد. برخی زوجین نیز به شیوه نمونه‌گیری گلوله‌برفی با معرفی زوجین شرکت‌کننده در پژوهش جهت شرکت در پژوهش انتخاب شدند. برای همه نمونه‌های به دست آمده جهت اطمینان از دارابودن معیارهای ورود به پژوهش و فهم دقیق هدف پژوهش، قبل از شروع مصاحبه در مورد عملکرد جنسی، اختلال جنسی و رضایت جنسی توضیحات لازم ارائه شد و پرسشنامه استاندارد رضایت جنسی لارسون (۱۹۹۸) در اختیار ایشان قرار گرفت (۲۶). این پرسشنامه دارای ۲۵ سوال و ۴ مؤلفه تمایل به برقراری روابط جنسی، نگرش جنسی، کیفیت زندگی

جنسی و سازگاری جنسی می‌باشد و بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت با سوالاتی مانند (من احساس می‌کنم که همسر من از روابط جنسی‌مان راضی است) به سنجش رضایت جنسی می‌پردازد. کسب نمرات ۲۵-۴۱، نشان دهنده میزان رضایت جنسی پایین، ۴۲-۸۴ رضایت جنسی متوسط و نمرات بالاتر از ۸۴، رضایت جنسی بالا می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش بهرامی و همکاران برای این پرسشنامه بالای ۰/۷۰ برآورد شده است (۲۷).

در پژوهش‌های کیفی، اشباع داده‌ها ارتباط نزدیکی با حجم و تعداد شرکت‌کننده دارد، لذا تعداد نمونه به اندازه‌ای انتخاب شد که حداکثر محتوای کیفی در مورد تجارب زندگی زناشویی و جنسی زوجین شاغل استخراج شود و مصاحبه‌ها به اشباع برسند. با توجه به این مساله در این پژوهش پس از مصاحبه نیمه ساختار با ۱۱ زوج، داده‌ها به اشباع رسید اما به منظور افزایش تنوع مفاهیم و اطمینان از اشباع با ۲ زوج دیگر مصاحبه‌ها ادامه یافت و در نهایت داده‌های حاصل از ۱۳ زوج مورد تحلیل قرار گرفت. سوالات مصاحبه که بر اساس هدف کلی پژوهش و با نظرخواهی از ۳ نفر از متخصصان مشاوره طراحی شد تجارب، شناخت، رفتار، عواطف، ناسازگاری‌ها و کیفیت رابطه زناشویی شرکت کنندگان را به طور مستقیم و غیرمستقیم مورد بررسی قرار داد. مدت زمان مصاحبه برای هر شرکت‌کننده بین ۶۰ تا ۹۰ دقیقه بود که در مرکز مشاوره توسط محقق انجام گرفت. مصاحبه‌های انجام شده با کسب اجازه از زوجین و دادن تعهد اخلاقی در ارتباط با حذف آنها پس از پیاده سازی روی کاغذ در همان روز، ضبط شدند. تمام مصاحبه‌ها به صورت کلمه به کلمه روی کاغذ ثبت و چندین بار مرور گردید و زیر اطلاعات با معنا و مرتبط با اهداف پژوهش خط کشیده شد. به این طریق عبارات مهم مشخص شده و معانی آنها درک و استخراج و ثبت شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از انجام مصاحبه از روش تحلیل مضمون یا تماتیک^۱ نسخه دیوی و گیتلین که در پدیدارشناسی مرسوم است استفاده شد. این روش شامل دو مرحله است؛ مرحله اول دارای چهار مرحله زیر است که می‌تواند به طور همزمان صورت گیرد: درگیری در تفکر قیاسی و استقرایی به طور همزمان، ساخت و تدوین مقوله‌ها (در ابتدا مفاهیم اولیه و سپس مقوله‌های اساسی یعنی کدبندی متمرکز شکل می‌گیرد)، گروه بندی مقوله‌ها در سطح بالاتر و کشف معنایی و تم‌های زیرین و مرحله دوم تحلیل مضمون به آماده کردن گزارش تحقیق اختصاص دارد (۲۲). به منظور تحلیل داده‌ها، متون نوشتاری و محتوای مصاحبه‌ها مورد تبادل نظر و تحلیل قرار گرفت تا ضمن رسیدن به یک درک مشترک، مضامین اصلی استخراج شوند. بعد از استخراج مضامین، تیم پژوهش، مفاهیم استخراج شده را مجدداً به دقت مطالعه کرده و ضمن روشن سازی و طبقه بندی داده‌ها، یک تحلیل کلی و ترکیبی از هر متن یا مصاحبه به عمل آورد. متون مصاحبه‌ها به منظور شناسایی، تعیین و توصیف معانی مشترک و عملکردها مقایسه شدند. به منظور تبیین، روشن سازی و طبقه بندی و رفع هرگونه تناقضات موجود، نسخه پیش نویس مضامین جهت اعتباربخشی و نگارش نسخه نهایی به اعضای تیم پژوهشی و افراد صاحب نظر در زمینه پژوهش‌های پدیدارشناختی ارائه شد. در بخش کیفی از به کارگیری طبقات از پیش تعیین شده اجتناب شد تا طبقات از درون داده‌ها استخراج شوند.

به منظور صحت و اعتبار داده‌ها از چهار شاخص اعتبار لینکلن و گابا^۲ (۱۹۹۲) استفاده شد (۲۵). برای تضمین اعتبار داده‌ها تلاش شد مصاحبه‌ها مجدد به شرکت‌کننده‌ها بازگردانده شود تا صحت مطالب

تایید گردد. جهت قابلیت تصدیق، سعی پژوهشگر بر آن شد تا پیش فرض‌های خود را تا حد امکان در فرایند جمع آوری اطلاعات دخالت ندهد. همچنین به منظور تصدیق قابلیت اطمینان و کفایت، از راهنمایی و نظارت متخصصان که در این پژوهش اساتید راهنما و مشاور بودند، استفاده شد. بعلاوه، به منظور افزایش قابلیت تعمیم یافته‌ها، تا حد امکان تلاش شد تا شرکت‌کنندگان در تحقیق از مشاغل، سنین، درآمد و تحصیلات متفاوت باشند.

یافته‌ها

تعداد زوج‌های مشارکت‌کننده در این پژوهش ۱۳ زوج بودند که اطلاعات جمعیت شناختی آنها در جدول ۱ آمده است. همان طور که مشاهده می‌شود مشارکت‌کنندگان تحقیق از اقشار گوناگون جامعه و از سطح تحصیلات متنوعی برخوردار بودند و طول مدت ازدواج شان از ۵ تا ۲۰ سال متغیر بود. همچنین تلاش شد تا شرکت‌کنندگان تحقیق از انواع متفاوت مشاغل انتخاب شوند.

حاصل مصاحبه با زوج‌های مشارکت‌کننده در این پژوهش، ۲ مضمون اصلی شامل «رابطه جنسی و زناشویی نامطلوب» و «مشکل در احقاق جنسی»، ۷ مضمون فرعی، ۱۹ مقوله و ۲۹۱ مفهوم اولیه (خام) بود که چکیده ای از آن در جدول ۲ ارائه شده است.

¹ Thematic Analysis

² Lincoln and Guba

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان در تحقیق

زوج	سن حین ازدواج		مدت ازدواج (سال)	تحصیلات		شغل		درآمد خانواده در ماه	تعداد فرزند
	مرد	زن		مرد	زن	مرد	زن		
۱	۲۸	۲۳	۶	کاردانی	کارشناسی	کارمند	آزاد	۵ میلیون تومان	۱
۲	۲۳	۱۹	۱۲	کارشناسی	کارشناسی	کارمند	کارمند	۶ میلیون تومان	۲
۳	۳۰	۲۴	۸	کارشناسی ارشد	کاردانی	کارمند	آزاد	۵ میلیون تومان	۲
۴	۳۰	۲۶	۹	کارشناسی	کارشناسی	کارمند	آزاد	۶ میلیون تومان	۲
۵	۳۳	۲۴	۸	کارشناسی ارشد	کارشناسی ارشد	کارمند	کارمند	۵ میلیون تومان	۳
۶	۲۵	۲۱	۱۹	کارشناسی ارشد	کارشناسی	کارمند	کارمند	۴ میلیون تومان	۲
۷	۳۲	۲۸	۵	کارشناسی	کارشناسی ارشد	کارمند	آزاد	۶ میلیون تومان	۳
۸	۲۹	۲۵	۱۶	کارشناسی	دکتری	کارمند	کارمند	۸ میلیون تومان	۱
۹	۳۳	۲۷	۱۲	کارشناسی ارشد	کارشناسی ارشد	کارمند	کارمند	۵ میلیون تومان	۲
۱۰	۳۴	۲۵	۹	کارشناسی	کارشناسی	کارمند	کارمند	۴ میلیون تومان	۱
۱۱	۳۱	۲۸	۷	کارشناسی	کارشناسی ارشد	کارمند	آزاد	۷ میلیون تومان	۲
۱۲	۳۰	۲۴	۸	کارشناسی ارشد	کارشناسی	کارمند	کارمند	۶ میلیون تومان	۱
۱۳	۲۸	۲۳	۹	کارشناسی ارشد	کارشناسی	کارمند	کارمند	۷ میلیون تومان	۲

جدول ۲. مضامین اصلی و فرعی نارضایتی جنسی در زوجین شاغل

مضامین اصلی	مضامین فرعی	مقوله‌ها
مشکل در نقش جنسیتی و هویت جنسی	مشکل در نقش جنسیتی و هویت جنسی	مشکل در هویت زنانه، عدم ایفای درست نقش جنسیتی
ارتباط کلامی و غیر کلامی نادرست	ارتباط کلامی و غیر کلامی نادرست	فدا شدن نقش همسری بر نقش والدینی، مثلث سازی با فرزندان، کار، اطرافیان
پایین بودن صمیمیت جنسی	پایین بودن صمیمیت جنسی	عدم کشف اندام‌های جنسی همسر، عدم برقراری رابطه با اجزای جنسی خود و همسر، نبود شوخی‌ها و هیجان‌ات جنسی، عدم تنوع در کیفیت رابطه جنسی و نبود رابطه بیادماندنی، نبود تماس عاطفی روزانه
رابطه جنسی و زناشویی نامطلوب	رابطه جنسی و زناشویی نامطلوب	رفتارهای کلامی و بازخوردهای نامناسب روزانه و حین رابطه جنسی، عدم گفتگوی جنسی و ابهام در رفتار غیر کلامی حین رابطه جنسی
عدم برآورده شدن انتظارات و نیازهای جنسی	عدم برآورده شدن انتظارات و نیازهای جنسی	وجود انتظارات غیرواقع بینانه جنسی، عدم برآوردن انتظارات و نیازهای واقع بینانه جنسی، عدم بیان روشن انتظارات و نیازهای جنسی، عدم آگاهی از انتظارات و نیازهای جنسی
مشکل در احقاق جنسی	مشکل در احقاق جنسی	عدم درخواست از همسر در ارضای نیاز جنسی خود، عدم تلاش برای لذت جنسی خود
نادیده گرفتن خود در عمل جنسی	نادیده گرفتن خود در عمل جنسی	رفتارهای جنسی برخلاف تمایل، ارجحیت داشتن ارضای همسر

در ادامه یافته‌های کیفی مرتبط با نارضایتی جنسی در بین زوج‌های شاغل شرح داده می‌شود:

رابطه جنسی و زناشویی نامطلوب

تجزیه و تحلیل داده‌ها در این بخش منجر به تولید ۱۵ مقوله و ۵ مضمون فرعی «مشکل در نقش جنسیتی و هویت جنسی»، «اخلال در نقش‌های زیرسیستم»، «پایین بودن صمیمیت جنسی»، «ارتباط کلامی و

غیر کلامی نادرست» و «عدم برآورده شدن انتظارات و نیازهای جنسی» گردید که به بررسی و شناسایی مضامین فرعی تشکیل دهنده این مضمون می‌پردازیم.

– مشکل در نقش جنسیتی و هویت جنسی

این مضمون فرعی از ۳۵ مفهوم اولیه و ۲ مقوله «مشکل در هویت زنانه» و «عدم ایفای درست نقش جنسیتی» تشکیل شده است. شرکت‌کنندگان زن از

خانمم بیشتر فکر بچه‌هاست تا من. بله بیشتر با اونا درگیره تا من. کوچکترین چیزی همیشه پا میشه با دخترمون حرف میزنه (زن ۲۹ ساله کارمند).

- پایین بودن صمیمیت جنسی

این مضمون فرعی از ۷۵ مفهوم اولیه و ۵ مقوله «عدم کشف اندام‌های جنسی همسر»، «عدم برقراری رابطه با اجزای جنسی خود و همسر»، «نبود شوخی‌ها و هیجان‌های جنسی»، «عدم تنوع در کیفیت رابطه جنسی و نبود رابطه بیادماندنی» و «نبود تماس عاطفی روزانه» تشکیل شده است. زوجین شرکت‌کننده در زمینه گفتگوی جنسی با همسر و به زبان آوردن نام اندام‌های تناسلی همسر، برقراری رابطه و لمس اندام‌های جنسی همسر مشکل جدی داشتند. در رابطه روزانه و هفتگی و ماهیانه خود شوخی جنسی بین آنها رد و بدل نمی‌شد. برای برخی زوجین نبود برخی رفتارهای جنسی و شوخی‌های جنسی بین خود و همسرشان ناراحت‌کننده و برخی نیز تا حدی متعارف و قابل تصور بود. فقر در وجود و تولید هیجان‌های جنسی اعم از بازی‌های جنسی و هیجان‌های ناشی از آن کاملاً مشهود بود. رابطه جنسی بین آنها از تنوع بسیار پایینی برخوردار بود و یکنواختی رابطه، نبود هیجان‌های جنسی در رابطه جنسی و زندگی زناشویی و عدم تخصیص زمان خاص برای ایجاد یک رابطه جنسی بیادماندنی و خاطره‌انگیز از مشکلات عمده زوجین شرکت‌کننده در مطالعه بود. همچنین بیشتر شرکت‌کنندگان، تماس عاطفی روزانه خود را بسیار پایین گزارش کردند.

«من هیچوقت نتونستم اسم اندام جنسی شوهرم را پیشش بیارم. نمیدونم چرا. ما حتی به اندام جنسی هم خیلی کم نگاه می‌کنیم...» (زن ۲۹ ساله کارمند).

«نه هیچوقت نشده که رابطه جنسی مون اون طوری باشه که همسرم بخواد اندام جنسی همو لمس کنیم یا هیجان‌های خاصی رو تجربه کنیم. ما حتی مدل رابطه جنسی همون شکلی هست که اوایل ازدواج بود» (زن ۳۴ ساله کارمند).

اینکه شبیه مرد شده و شور و شوق زنانه خود را در منزل از دست داده بودند، صحبت می‌کردند. علاوه بر کار در بیرون از منزل، کارهای مربوط به مردان اعم از مدیریت منزل، خرید لوازم، پرداخت‌های بانکی خانواده و... را انجام می‌دادند که زن بودن آنها را تحت تاثیر قرار داده بود. فشار نقش‌های بیرون از منزل، هویت زن بودن و نقش جنسی زنانه (رفتارهای زنانه) را با مشکل مواجه کرده بود.

«واقعا زندگی خسته کننده شده. من خودمم حس می‌کنم مرد شدم و اصلاً مشکل ما همینیه که کارهایی که شوهرم باید انجام بده رو من انجام می‌دم. اون روحیه زن‌انگیزی که اوایل زندگی داشتم از دست دادم و شوهرمم هیچوقت فکر نکرده که من چرا اینطوری شدم» (زن ۳۹ ساله، کارمند).

- اخلال در نقش‌های زیرسیستم

این مضمون فرعی از ۲۱ مفهوم اولیه و ۲ مقوله «فداشدن نقش همسری بر نقش والدینی» و «مثلث‌سازی با فرزندان، کار و اطرافیان» تشکیل شده است. زن و شوهر به نوعی رنگ و بوی نقش والدی گرفته و نقش همسری خود را فراموش کرده بودند. زوجین به طوری نامحسوس با فرزندان خود به نوعی مثلث‌سازی کرده و رابطه زناشویی و مشکلات آن را پشت ارتباط با فرزندان خود پنهان کرده بودند. همچنین در برخی زوجین مشارکت‌کننده، نوعی مثلث‌سازی با کار هم دیده می‌شد، به طوری که زوجین برای کاهش تنش بین خود و همسر، کارکردن بیش از معمول در بیرون از منزل یا درون منزل را انتخاب کرده بودند.

«زن من بچه‌هامو بیشتر از من دوس داره. همه فکرش شده بچه‌ها. این خیلی منو ناراحت می‌کنه. نظر بچه‌هام همیشه مهمتر از نظر من تو خونه بوده. معلومه که اونارو بیشتر از من دوس داره...» (مرد ۳۹ ساله، شغل آزاد). «همیشه دیر از سر کار میاد و خودشم می‌گه پیام خونه زود چی میشه مگه یا تو سر منو میبری با بحث‌های همیشگی. من فکر می‌کنم

مشکل در ارتباط کلامی و غیر کلامی جنسی

این مضمون فرعی از ۴۴ مفهوم اولیه و ۲ مقوله «رفتارهای کلامی و بازخوردهای نامناسب روزانه و حین رابطه جنسی» و «عدم گفتگوی جنسی و ابهام در رفتار غیر کلامی حین رابطه جنسی» تشکیل شده است. مشارکت کنندگان بویژه زنان از برخی رفتارها و بازخوردهای همسران خود دلخور و ناراحت بودند. از سرزنش همیشگی همسر در رابطه جنسی و نحوه برقراری رابطه، بازخوردهای منفی کلامی و غیر کلامی همسر، تحقیر جسمی همسر و شدت گرفتن آن حین رابطه مورد رنجش قرار گرفته بودند. همچنین بیشتر شرکت کنندگان از بسته بودن چشم همسر به هنگام برقراری رابطه جنسی و قابل فهم نبودن واکنش همسر (لذت بردن همسر و یا درد کشیدن) و عدم صحبت‌های جنسی و تحریک آمیز در طول روز، قبل و حین رابطه جنسی شکایت داشتند.

«همسر من بیشتر مواقع بمن میگه تو هیچی بلد نیستی و خوب رفتار نمیکنی، همیشه همین هستی و ...» (زن ۳۲ ساله کارمند).

«کلا همیشه از بدنم انتقاد کرده. واقعا آرزو به دل موندم که از بدنم تعریف کنه. حتی تعریف نکرده که هیچ، ایراد گرفته همیشه» (زن ۳۹ ساله کارمند).

«من هیچ وقت نفهمیدم که همسر من از رابطه با من لذت می‌بره یا اذیت میشه...» (مرد ۳۸ ساله شغل آزاد).

مشکل در برآورده شدن انتظارات و نیازهای جنسی

این مضمون فرعی از ۶۵ مفهوم اولیه و ۴ مقوله «وجود انتظارات غیرواقع بینانه جنسی»، «عدم برآوردن انتظارات و نیازهای واقع بینانه جنسی»، «عدم بیان روشن انتظارات و نیازهای جنسی» و «عدم آگاهی از انتظارات و نیازهای جنسی» تشکیل شده است. شرکت کنندگان از برخی انتظارات همسران خود که بدون توجه به نیازهای ایشان و صرفاً بر حسب زمینه‌های فرهنگی و فکری خود فرد شکل گرفته بود، شکایت داشتند. از طرفی تعدادی از آنها به

برآورده نشدن انتظارات جنسی و زناشویی منطقی خود توسط همسران‌شان در رابطه جنسی اشاره داشتند. به طور کلی می‌توان گفت انتظارات زوجین در مراحل مختلف اعم از تماس عاطفی و غیر کلامی، تماس‌های بدنی و روابط غیرشهوایی و پس از ارگاسم (مانند قدردانی و تشکر، نوازش و آغوش پس از ارگاسم) و در مراحل تماس‌های جنسی و روابط شهوانی غیرارگاسم (مانند دست زدن به آلت جنسی و اندام‌های حساس جنسی لذت بخش همدیگر) برآورده نشده بود. همچنین شرکت کنندگان در گفتگوی صریح و روشن در مورد نیازها و انتظارات جنسی خود طی مراحل مختلف آن (تماس عاطفی، بدنی و شهوانی) مشکل داشتند. عدم بیان صریح انتظارات موجب برآورده نشدن آنها و در نتیجه نارضایتی و ابهاماتی در رابطه شده بود.

«من منتظر می‌مونم تا اونم رابطه رو بخواد و انتظار دارم هر موقع من آماده باشم اونم بخواد...» (زن ۳۲ ساله کارمند).

«خب میخام حداقل پیش بچه‌ها خیلی رعایت کنه. من خیلی دوس دارم همسر من هر روز بدون اینکه شب باشه یا رختخواب و یا اتاقمون بریم منو ببوسه. نمیدونم خودش دلش نمیکواد ولی همش بهونه‌ش بچه‌ها» (زن ۳۲ ساله کارمند).

«من خیلی دوس دارم خانمم ازم تشکر کنه تا منم بدونم که ازم لذت برده یا نه. خب منم وقتی اون غذای خوبی درست کرده تشکر کردم تا بهش بفهمونم که آره غذات خوشمزه بود» (مرد ۴۱ ساله کارمند).

«الان این حرفا رو داره میزنه ولی تا بحال بمن نگفته بود، البته منم چیزهایی میخوام که تا بحال بهش نگفتم. اره میتونم بگم هر دو تا مون بهم دیگه نگفتیم چی از هم میخوایم... اون اصلا نمیدونه من چی میخوام، چطور میخوام» (زن ۳۶ ساله کارمند).

مشکل در احقاق جنسی

این مضمون اصلی منجر به تولید ۵۱ مفهوم اولیه، ۴ مقوله و دو مضمون فرعی «مشکل در برآورده ساختن نیاز جنسی خود» و «نادیده گرفتن خود در عمل جنسی» شد.

- مشکل در برآورده ساختن نیاز جنسی خود

این مضمون فرعی از ۳۱ مفهوم اولیه و ۲ مقوله «عدم درخواست از همسر در ارضای نیاز جنسی خود» و «عدم تلاش برای لذت جنسی خود» تشکیل شده است. زنان شرکت کننده علیرغم تمایل شدید، بدلائل مختلف نظیر خستگی و برخی باورها و نگرانی‌ها به همسرشان جهت برآورده ساختن نیازهای جنسی، اصرار و تاکید نداشتند. در حالی که همسرشان بشدت منتظر و علاقمند به این موضوع (اصرار و درخواست) بوده و خود زنان نیز از اصرار همسر لذت برده اند. «یعنی نمیدونید چی میشه اگه همسرم یه بار ازم بخواد یا اصرار کنه. اره من خودم خیلی دلم میخاد بمن اصرار کنه اصلا از خواب منو بخاطر سکس بلندم کنه. این آرزو رو من به گور می‌برم. اره درست می‌گه نشده که ازش بخوام یا من به رابطه اصرار کنم» (مرد ۴۰ ساله شغل آزاد).

- نادیده گرفتن خود در عمل جنسی

این مضمون فرعی از ۲۰ مفهوم اولیه و ۲ مقوله «رفتارهای جنسی برخلاف تمایل» و «ارجحیت داشتن ارضای همسر» تشکیل شده است. شرکت کنندگان به طور کلی همسر یا شوهر را محور رابطه جنسی و لذت قرار داده و خود و تمایلات خود را فدای رابطه کرده بودند. همچنین آنها در بسیاری از مواقع رابطه جنسی را صرفاً لذت دادن همسر تلقی می‌کردند. برای همین در مواقعی که با همسر مشکل یا تعارضی داشته یا همسر را خسته و بی حوصله درک کرده بودند، تمایلات جنسی خود را کنار گذاشته بودند. بعلاوه، آنها فقط از پوزیشن‌های دلخواه همسر برای برقراری رابطه استفاده می‌کردند.

«همسر من نیازش برطرف بشه و فقط حرف نزنه و غر نزنه. واسم مهم نیست خودم حتماً به ارگاسم برسم یا نه ...» (زن ۳۰ ساله کارمند).

بحث

نتایج به دست آمده از تحلیل مفاهیم به دست آمده از این پژوهش نشان داد که زوجین شاغل در بررسی عوامل یا مضامین مرتبط و موثر بر نارضایتی جنسی، مضمون اصلی رابطه جنسی و زناشویی نامطلوب را گزارش کردند. اولین مضمون فرعی این تم، «مشکل در نقش جنسیتی و هویت جنسی» بود. مطالعات نشان می‌دهند که زوجین شاغل، ابهام در نقش و تعارضات زناشویی بیشتری را در مقایسه با زوجینی که فقط یکی از آنها شاغل هستند، تجربه می‌کنند (۱). کینگ^۱ در پژوهش خود با عنوان بررسی ارتباط ایدئولوژی جنسیتی و فشار نقش جنسیتی، فشار نقش شغلی، خانوادگی، رضایت زناشویی و رضایت از زندگی که روی ۷۰ زوج شاغل پرداخت، نشان داد که ارتباطات نسبی بین ایدئولوژی جنسیتی و فشار نقش جنسیتی و رضایت از زندگی برای زوج‌های شاغل وجود دارد. لذا باید هنجارها و انتظارات جنسیتی ساخته شده توسط افراد را در قالب یک ایدئولوژی جنسیتی به عنوان منبع احتمالی چالش‌های تجربه شده توسط زوج‌های شاغل مورد ارزیابی و توجه قرار داد (۲۸). همسو با نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر، راپوررت^۲ و همکاران خط تنش هویت (فشار یک نقش بر هویت فرد در نقش‌های دیگر) را در زوجین شاغل توصیف کردند به این معنی که یک فرد تا چه اندازه می‌تواند در مسیر مخالف با تربیت خود (کار کردن و رفتارهای مردانه برای زنان) حرکت کند و در عین حال نقش و هویت جنسی وی تهدید نشود (۲۹). لذا اشتغال هر دو زوج، می‌تواند از طریق تاثیر گذاری بر هویت و ابهام در نقش جنسیتی و

¹ King

² Rapoport

هویت جنسی زوجین، زندگی زناشویی آنها را تحت تاثیر قرار دهد. به طور کلی تمایلات جنسی زنان و کیفیت رابطه جنسی زوجین، زمانی افزایش می‌یابد که هم زن و هم مرد بتوانند نقش‌های جنسیتی خود را بدون تاثیر پذیری از فشار سایر نقش‌ها (کنار سایر نقش‌های زندگی) به خوبی ایفا کنند.

دومین مضمون فرعی «اخلال در نقش‌های زیرسیستم» بود که عمده‌ترین مفهوم اولیه تشکیل‌دهنده آن مربوط به مقوله مثلث سازی بود. گاه ارتباط نامناسب زوجین و عدم رضایت آنها از این رابطه منجر به ایجاد مثلث‌سازی در خانواده به معنای کشیدن فرد یا هر چیز دیگری به نام عنصر سوم به رابطه، می‌گردد. ایجاد مثلث با یک عنصر خارجی در روابط دوتایی بین زوجین می‌تواند رضایت زناشویی و جنسی را تحت تاثیر قرار دهد (۳۰). از نظر بوئن^۱ وجود مثلث در سیستم خانواده به خصوص زمانی که زوجین دچار مشکل می‌شوند، حتمی است. به طوری که یا مثلث سازی خود موجب مشکلات زناشویی می‌شود یا از مشکلات بین زوجین ناشی می‌گردد. مثلث‌ها امکان ائتلاف آشکار یا پنهان علیه شخص سوم را فراهم می‌کنند. ایجاد مثلث نه تنها ارتباط زناشویی، بلکه دیگر ابعاد، مثل کاهش رابطه والد- فرزند و جلوگیری از رشد فرزندان را تحت تاثیر قرار می‌دهد (۳۰، ۳۱). وقتی که دختر یا پسری به عنوان واسطه وارد رابطه والدین می‌شود، می‌توان گفت که مرز بین نسلی والدین و فرزند نقض شده و یک مرز ضعیف و از هم‌پاشیده بین نسلی شکل می‌گیرد. همچنین وارد کردن یک عنصر سوم به رابطه زناشویی (فرزند یا کار) موجب می‌شود که زوجین نتوانند به طور مشخص به مشکل خود پرداخته و ارتباط خود را با یکدیگر بهبود بخشند. آنها تمام تلاش خود را معطوف به کودک و یا عنصر سوم می‌کنند و مشکلات ارتباطی و احساسی خود را در اولویت بعدی قرار می‌دهند این موضوع موجب می‌شود تا مشکلات و تعارضات،

حل‌نشده باقی بمانند و یا اینکه همین مثلث سازی موجب نارضایتی زوجین شده و در نتیجه در درازمدت منجر به بروز مشکلات جدی نظیر نارضایتی زناشویی و جنسی در روابط زوجین شود (۳۲).

سومین مضمون فرعی «صمیمیت جنسی پایین» بود. همه مطالعات انجام گرفته به نوعی یافته‌های پژوهش حاضر را تایید می‌کنند. مطالعات نشان می‌دهند که رابطه جنسی بدون صمیمیت، مشکلات جنسی را افزایش داده و خود این مساله، صمیمیت و هیجان زندگی را کاهش می‌دهد (۳۳). نقش صمیمیت جنسی در روابط بین زوجین را می‌توان هم به طور مستقیم و هم غیرمستقیم، تبیین و تحلیل کرد. در تاثیر مستقیم صمیمیت جنسی بر رضایت جنسی زوجین شاغل می‌توان چنین گفت که در این حالت، زن و مرد از نظر جسمی و روانی به طور کامل برانگیخته و ارضا شده و در نتیجه از عملکرد جسمی و روانی بهتری در رابطه زناشویی خود برخوردار خواهند شد (۳۴). از طرف دیگر، وجود صمیمیت جنسی در رابطه زن و شوهر به عنوان یک عامل میانجی^۲، موجب کاهش تنش‌ها و تعارضات روزمره، التیام بخش زخم‌های به‌وجودآمده، راه اندازی مقابله‌های مناسب و به طور کلی افزایش رضایت زناشویی در رابطه بین زوجین می‌شود که همین امر، رابطه جنسی دو نفر را رضایت بخش می‌کند (۳۵). بنابراین می‌توان گفت یکی از عوامل مهم تاثیرگذار در رضایت جنسی در زوجین شاغل بحث صمیمیت جنسی است (۳۶). صمیمیت جنسی عنصری مشترک در زوجین شاغل و غیرشاغل برای رضایت جنسی و زناشویی می‌باشد. اما در زوجین شاغل متغیرهای پنهانی وجود دارد که می‌تواند علت بالا یا پایین بودن صمیمیت را در زوجین شاغل تبیین کند. از جمله این متغیرها مفهوم ایفای نقش جنسیتی و تزلزل آن توسط فشار تنش هویتی (فشار نقش شغلی بر خانوادگی) و تمایز یافتگی پایین می‌باشد (۳۷). لذا با این تبیین نمی‌توان شاغل بودن را عامل پایین بودن یا

¹ Bowen

² Moderator

بالا بودن صمیمیت جنسی دانست بلکه نحوه مدیریت و ایجاد تمایز بین محیط شغلی و خانواده یکی از مهمترین آنها می‌تواند باشد.

چهارمین مضمون فرعی به دست آمده از تحلیل اطلاعات به دست آمده «اشکال در ارتباط کلامی و غیر کلامی» بود. وجود روابط کلامی و غیر کلامی درست برای به وجود آمدن و پایداری هر رابطه‌ای لازم و ضروری است. برخی از تحقیقات داشتن ارتباط کلامی و غیر کلامی در بسیاری از محیط‌های کاری را عامل مهمی برای سلامت عمومی اعضای آن می‌دانند (۳۸). اما رفتارهای کلامی و غیر کلامی در رابطه زوجی نیز می‌تواند سلامت روانی و جنسی آنها را تحت تاثیر قرار دهد. به طوری که همسو با یافته پژوهش حاضر بابین^۱ نشان داد که رفتارهای غیر کلامی حین رابطه جنسی نقش مهمی در رضایت جنسی زوجین دارد (۳۹). بلانت- وینتی^۲ و همکاران نیز، سبک ارتباطی کلامی و غیر کلامی را حین رابطه جنسی از عوامل موثر بر رضایت جنسی دانستند (۴۰). پژوهش کیفی گل پرور و حسنی در زوجین ایرانی هم نشان داد که تعامل حین رابطه جنسی از عوامل موثر در رضایت یا ناراضیاتی زوجین از آن رابطه است (۲۱). با توجه به این پژوهش‌ها وجود رفتارهای کلامی و غیر کلامی جنسی نامناسب و یا بازخوردهای کلامی و غیر کلامی نادرست در زندگی زناشویی و حین رابطه جنسی می‌تواند به دلایل مختلف اعم از کاهش عزت نفس جنسی، ابهام در رابطه، عدم برقراری ارتباط قبل از شروع رابطه جنسی و کاهش سلامت روانی هر یک از زوجین بر کاهش رضایت جنسی زوجین هر دوشاغل اثر گذار باشد (۳۹).

پنجمین مضمون فرعی، مضمون «مشکل در برآورده شدن انتظارات و نیازهای جنسی» بود. در بررسی یافته‌های سایر پژوهش‌ها، گل پرور و همکاران نشان دادند کسانی که نیازها و خواسته‌های

جنسی خود را به همسرانشان بیان کرده و احساسات خود را ابراز می‌نمایند و نیز صمیمیت جنسی دارند، از رضایت جنسی بیشتری برخوردار هستند (۲۱). سانچز- فانتز^۳ و همکاران نیز شواهدی یافتند که نشان می‌دهد درک مردان از ترجیحات جنسی همسرانشان، رضایت جنسی را در آنها افزایش می‌دهد (۴۱). در تبیین این یافته می‌توان گفت زمانی که مرد از ترجیحات جنسی در ابعاد فیزیکی و روانی همسرش آگاهی پیدا می‌کند، سعی در تنظیم رفتار جنسی خود با این ترجیحات کرده و بخوبی می‌تواند از نیازها و انتظارات همسرش بریاید. همین امر هم موجب افزایش احساس عزت نفس مرد شده و رضایت جنسی هر دو زوج را در پی خواهد داشت. این پژوهش نشان دهنده اهمیت ابراز و گفتگو بر سر میزان، چگونگی، مدت زمان و مکان و سایر موارد در زوجین می‌باشد که موجب آگاهی هر یک از زوجین از نیاز و انتظارات همدیگر می‌شود. امروزه با وجود تبلیغات و رسانه‌های متعدد و به تبع آن تولید و رشد انتظارات و نیازهای جنسی جدید که برآورده شدن حداقل بخشی از آن توسط زوجها برای همدیگر لازم و ضروریست، وجود انتظارات غیرواقع بینانه و عدم برآورده شدن انتظارات جنسی در بین زوجین شاغل که بخشی از آنها منشاء بین نسلی، تحلیلی، اعتقادی و اشکال در نقش جنسیتی دارد، می‌تواند شور و هیجان را در ارتباط جنسی روزانه و عمل جنسی بین زوجین را کاهش دهد. به طور کلی رابطه جنسی بدون برآورده شدن انتظارات جنسی هر یک از زوجین، رابطه ای مکانیکی و بدون هیجان است که رضایت جنسی را به همراه نخواهد داشت.

دومین مضمون اصلی حاصل از مصاحبه با شرکت کنندگان، مشکل در احقاق جنسی با دو زیرمضمون «اشکال در برآورده ساختن نیاز جنسی خود» و «نادیده گرفتن خود در عمل جنسی» بود: در خصوص مضمون «مشکل در برآورده ساختن نیاز

¹ Babin

² Blunt-Vinti

³ Sanchez-Fuentes

رابطه زن یا مرد مبتنی بر تمایلات جنسی شان می‌باشد و نبود آن موجب می‌شود تا تمایلات جنسی به تعویق افتاده یا سرکوب شود و یا رابطه زمانی باشد که آن تمایلات کاهش یا از بین رفته باشد. این چنین تلاش‌هایی در زنان با توجه به پژوهش‌های انجام گرفته نارضایتی جنسی زن و مرد را در پی خواهد داشت.

دومین زیرمضمون حاصل برای مضمون مشکل در احقاق جنسی، «نادیده گرفتن خود در عمل جنسی» بود. نتایج پژوهش آتاکی^۴ و همکاران نیز، نشان داد که زنان با احقاق جنسی پایین، زمانی که خودشان تمایلی به برقراری رابطه جنسی ندارند نمی‌توانند درخواست جنسی همسرشان را رد کنند که همین عامل باعث نارضایتی جنسی و تجارب جنسی منفی در آنها می‌شود (۴۶). این مساله با توجه به اینکه در برخی مواقع بر حسب شواهد بالینی و تجربی، زنان رابطه جنسی را نوعی لذت رساندن به همسر بدون توجه به نیاز خود در نظر گرفته (۲۱) و کمترین سهم را برای خود در رابطه جنسی قائل هستند و نقش فاعلی خود را در رابطه جنسی نادیده گرفته و یا دست کم خیلی ناچیز می‌پندارند و بیشتر نقش مفعولی پیدا می‌کنند که این امر موجب نارضایتی خود فرد نیز می‌شود، قابل توجیه است.

این پژوهش دارای محدودیت‌هایی بود که از جمله آنها می‌توان به دشواری در به دست آوردن جامعه هدف و مصاحبه کیفی با آنها اشاره داشت.

نتیجه گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر نارضایتی جنسی زوجین شاغل را می‌توان در ابعاد زناشویی مختلفی تبیین کرد که می‌تواند بین زوجین شاغل و غیرشاغل با سازوکارهایی جداگانه، مشترک باشد. با توجه به نبود پژوهش‌های کیفی در این زمینه، به لحاظ کاربردی می‌توان یافته‌های پژوهش حاضر را در

جنسی خود»، سیرا^۱ و همکاران، احقاق جنسی را یک مهارت اجتماعی شامل نمایش رفتارهای قاطعانه در موقعیت‌های جنسی که بر پایه حقوق انسان‌ها است، مفهوم سازی کرده اند (۴۲). از دیدگاه نظری و همکاران، احقاق جنسی در زنان تحصیل کرده پایین می‌باشد (۴۳). منارد^۲ و همکاران نیز بر نقش واسطه‌ای احقاق جنسی در رابطه بین عزت نفس جنسی و رضایت جنسی تاکید کردند (۴۴). نتایج مطالعه ژانگ^۳ و همکاران هم نشان داد در صورتی که زنان شروع کننده رابطه جنسی بوده و ارتباط جنسی جرأت‌مندانه ای را داشته باشند، مردان رضایت جنسی بیشتری را تجربه می‌کنند (۴۵). گل پرور و همکاران نیز همسو با پژوهش حاضر بر نقش عواملی نظیر دانش و اطلاعات جنسی و جسمی، تصورات ذهنی، توانایی در ابراز تمایلات جنسی و توانایی مخالفت زن با برقراری رابطه در زمانی که آمادگی لازم را ندارد در رضایت جنسی زوجین اشاره کردند (۲۱). دلیل این یافته‌های پژوهشی را در دو سطح روانی می‌توان جستجو کرد. اولاً مردان، زنانی را جذاب می‌پندارند که دارای عزت نفس بالاتری باشند که با توجه به پژوهش‌های اشاره شده، احقاق جنسی بالا در زنان وجود عزت نفس بالا را در آنها نشان می‌دهد. ثانیاً با درخواست جنسی زن به عنوان شروع کننده رابطه جنسی و حتی اصرار وی به رابطه، احساس اعتماد به نفس و ارزشمندی در مردان بالا رفته که خود بشدت با رضایت جنسی همراه است. این همان تفاوت لذت و رضایت جنسی است.

تلاش در جهت ارضای نیازهای خود در رابطه زناشویی در کنار ارضای نیازهای همسر، بهترین نوع رابطه جنسی محسوب می‌شود. این تلاش به معنی طلب کردن حق جنسی خود هنگام تمایلات جنسی می‌باشد که بودن آن در رابطه باعث متناسب بودن

¹ Sierra

² Ménard

³ Zhang

⁴ Attaky

زمینه آسیب شناسی، پیشگیری و درمان مشکلات زناشویی و جنسی زوجین شاغل و حتی غیرشاغل در مراکز مشاوره خصوصی و سازمان‌ها به کار بست.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری مشاوره دانشگاه محقق اردبیلی با کد اخلاق IR.ARUMS.REC.1398.598 از دانشگاه علوم پزشکی اردبیل می‌باشد. نویسندگان از همه زوجینی که در اجرای این پژوهش یاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

تعارض منافع

تعارض منافع بین نویسندگان وجود ندارد.

References

- 1- Dargahi S, Sadri Damirchi E, Ghamari Kivi H, Rezaei Sharif A, Nazari A. Effect of sexual relationship enrichment educational program on the sexual satisfaction of dual-career couples in Ardabil, Iran (2019): a case study. *Journal of Occupational Health and Epidemiology*. 2021;10(1):57-63.
- 2- Galinsky E, Aumann K, Bond JT. Times are changing: gender and generation at work and at home in the USA. *Expanding the boundaries of work-family research*. Springer; 2013.
- 3- Hammer LB, Neal MB, Newsom JT, Brockwood KJ, Colton CL. A longitudinal study of the effects of dual-earner couples' utilization of family-friendly workplace supports on work and family outcomes. *Journal of Applied Psychology*. 2005;90(4):799-810.
- 4- Mousavi SM, Samavatyan H, Nouri A. Effectiveness of work life quality improvement training and enrichment of marital life training on increasing the quality of work life and job satisfaction among of dual-career couples. *Biannual Journal of Applied Counseling*. 2020;9(2):109-31 [Persian].
- 5- Young ME, Long LL. *Counseling and therapy for couples*. Thomson Brooks/Cole Publishing Co; 1998.
- 6- Salimi Bajestani H, Farahbakhsh K, Asgari M. Financial conflicts and compatibility in dual-career couples: a phenomenological study. *Social Welfare Quarterly*. 2020;20(76):39-86 [Persian].
- 7- Bett G, Kiptiony G, Sirera M. Relationship between demographic characteristics and marital satisfaction for career couples in Kericho county, Kenya. *IOSR Journal of Humanities Social Science*. 2017;22(12):53-60.
- 8- Gurbuz S, Turunc O, Celik M. The impact of perceived organizational support on work-family conflict: does role overload have a mediating role? *Economic Industrial Democracy*. 2013;34(1):145-60.
- 9- Shimazu A, Demerouti E, Bakker AB, Shimada K, Kawakami N. Workaholism and well-being among Japanese dual-earner couples: a spillover-crossover perspective. *Social Science Medicine*. 2011;73(3):399-409.
- 10- Camgoz SM. The role of savoring in work-family conflict. *Social Behavior Personality*. 2014;42(2):177-88.
- 11- Vil NMS. African American marital satisfaction as a function of work-family balance and work-family conflict and implications for social workers. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 2014;24(2):208-16.
- 12- Forbes MK, Eaton NR, Krueger RF. Sexual quality of life and aging: a prospective study of a nationally representative sample. *The Journal of Sex Research*. 2017;54(2):137-48.
- 13- Cybulski M, Cybulski L, Krajewska-Kulak E, Orzechowska M, Cwalina U, Jasinski M. Sexual quality of life, sexual knowledge, and attitudes of older adults on the example of inhabitants over 60s of Bialystok, Poland. *Frontiers in Psychology*. 2018;11(9):429-83.
- 14- Brotto L, Atallah S, Johnson-Agbakwu C, Rosenbaum T, Abdo C, Byers ES, et al. Psychological and interpersonal dimensions of sexual function and dysfunction. *The Journal of Sexual Medicine*. 2016;13(4):538-71.

- 15- Obradović J, Čudina-Obradovic M. Work-related stressors of work-family conflict and stress crossover on marriage quality. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*. 2009;18(101):437-60.
- 16- Brewer AM, Cunningham JD, Owen J. Self-esteem, sex roles, and domestic labour in single-career and dual-career couples. *Australian Journal of Sex, Marriage Family*. 1982;3(2):77-86.
- 17- Stevens DP, Minnotte KL, Mannon SE, Kiger G. Examining the “neglected side of the work-family interface” antecedents of positive and negative family-to-work spillover. *Journal of Family Issues*. 2007;28(2):242-62.
- 18- Obradovic J, Cudina-Obradovic M. Work stress and marital quality in dual earner couples: a test of three mediation models. *Drustvena Istrazivanja*. 2013;22(4):673-691.
- 19- Perrone KM, Worthington Jr EL. Factors influencing ratings of marital quality by individuals within dual-career marriages: a conceptual model. *Journal of Counseling Psychology*. 2001;48(1):3.
- 20- Pazandeh F, Azar M, Ziaei T, AlaviMajd H. Survey on sexual satisfaction situation and some of affecting agents in postmenopausal women. *Journal of Advances in Medical and Biomedical Research*. 2010;18(71):81-89 [Persian].
- 21- Golparwar M, Hasani J. Development of an Iranian sexual satisfaction model: a qualitative research. *Avicenna Journal of Neuro Psycho Physiology*. 2020;7(1):44-54.
- 22- Abedi Jafari H, Taslimi M, Faghihi A, Sheikh M. Content analysis and content network: a simple and efficient to explain the qualitative patterns in data. *Journal of Strategic Management Thinking*. 2011;5(10):151-98.
- 23- Huston TL, Caughlin JP, Houts RM, Smith SE, George LJ. The connubial crucible: newlywed years as predictors of marital delight, distress, and divorce. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2001;80(2):237-52.
- 24- Twenge JM, Campbell WK, Foster CA. Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*. 2003;65(3):574-83.
- 25- Lincoln YS. Sympathetic connections between qualitative methods and health research. *Qualitative Health Research*. 1992;2(4):375-91.
- 26- Larson JH, Anderson SM, Holman TB, Niemann BK. A longitudinal study of the effects of premarital communication, relationship stability, and self-esteem on sexual satisfaction in the first year of marriage. *Journal of Sex Marital Therapy*. 1998;24(3):193-206.
- 27- Bahrami N, Yaghoobzadeh A, Sharif Nia H, Soliemani M, Haghdoost A. Psychometric properties of the Persian version of Larsons sexual satisfaction questionnaire in a sample of Iranian infertile couples. *Iranian Journal of Epidemiology*. 2016;12(2):18-31 [Persian].
- 28- King JJ. Gender ideology: impact on dual-career couples' role strain, marital satisfaction, and life satisfaction: Texas A&M University; 2005.
- 29- Rapoport RN, Rapoport R. Dual-career families: progress and prospects. *Marriage Family Review*. 1978;1(5):1-14.
- 30- Fosco GM, Grych JH. Adolescent triangulation into parental conflicts: longitudinal implications for appraisals and adolescent-parent relations. *Journal of Marriage Family*. 2010;72(2):254-66.
- 31- Bokek-Cohen Ya. “Tell her she's wrong!” triangulation as a spousal influence strategy. *Journal of Consumer Marketing*. 2008;25(4):223-29.
- 32- Hu W, Sze YT, Chen H, Fang X, Studies F. Actor-partner analyses of the relationship between family-of-origin triangulation and marital satisfaction in Chinese couples. *Journal of Child*. 2015;24(7):2135-46.
- 33- Willoughby BJ, Hall SS, Luczak HP. Marital paradigms: a conceptual framework for marital attitudes, values, and beliefs. *Journal of Family Issues*. 2015;36(2):188-211.
- 34- Kisler TS, Scott Christopher F. Sexual exchanges and relationship satisfaction: testing the role of sexual satisfaction as a mediator and gender as a moderator. *Journal of Social Personal Relationships*. 2008;25(4):587-602.
- 35- Rosen NO, Williams L, Vannier SA, Mackinnon SP. Sexual intimacy in first-time mothers: associations with sexual and relationship satisfaction across three waves. *Archives of Sexual Behavior*. 2020;49(8):2849-61.

- 36- Kim D, Kwon Y, Xin S. The effects of enjoyable couple activity and common dyadic coping on marital satisfaction through mediation of sexual intimacy: focusing on urban Chinese women in the early years of marriage. *Family Environment Research*. 2021;59(1):45-58.
- 37- Pourmohseni Kolouri F, Zohri N, Atadokht A, Mowlaie M. The role of dark personality dimensions, self-differentiation and gender roles in predicting marital burnout. *Journal of Family Psychology*. 2020;6(2):43-56.
- 38- Ahmed HM. Role of verbal and non-verbal communication of health care providers in general satisfaction with birth care: a cross-sectional study in government health settings of Erbil City, Iraq. *Reproductive Health*. 2020;17(1):1-9.
- 39- Babin EA. An examination of predictors of nonverbal and verbal communication of pleasure during sex and sexual satisfaction. *Journal of Social Personal Relationships*. 2013;30(3):270-92.
- 40- Blunt-Vinti H, Jozkowski KN, Hunt M. Show or tell? does verbal and/or nonverbal sexual communication matter for sexual satisfaction? *Journal of Sex Marital Therapy*. 2019;45(3):206-17.
- 41- Sánchez-Fuentes MdM, Santos-Iglesias P, Byers ES, Sierra JC. Validation of the interpersonal exchange model of sexual satisfaction questionnaire in a Spanish sample. *The Journal of Sex Research*. 2015;52(9):1028-41.
- 42- Sierra JC, Arcos-Romero AI, Álvarez-Muelas A, Cervilla O. The impact of intimate partner violence on sexual attitudes, sexual assertiveness, and sexual functioning in men and women. *International Journal of Environmental Research Public Health*. 2021;18(2):594-610.
- 43- Nazari A, Bayrami M, Bai F. The effect of feminist group sex therapy on sexual assertiveness of educated women. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2010;5(19):159-75 [Persian].
- 44- Ménard AD, Offman A. The interrelationships between sexual self-esteem, sexual assertiveness and sexual satisfaction. *Canadian Journal of Human Sexuality*. 2009;18(2):35-45.
- 45- Zhang H, Xie L, Lo SST, Fan S, Yip P. Female sexual assertiveness and sexual satisfaction among Chinese couples in Hong Kong: a dyadic approach. *The Journal of Sex Research*. 2021;1(2):1-9.
- 46- Attaky A, Kok G, Dewitte M. Attachment insecurity and sexual and relational experiences in Saudi Arabian women: the role of perceived partner responsiveness and sexual assertiveness. *The Journal of Sexual Medicine*. 2020;17(7):1383-94.